

Innhold

Forord	11
Kapittel 1 Innledning	13
1.1 Utfordringer for miljøplanlegging	13
1.2 Hvorfor en bok om miljøplanlegging?	16
1.3 Bokas tematikk og struktur	16
Kapittel 2 Sentrale rammeverk i miljøplanlegging	21
2.1 Innledning	21
2.2 Hvordan fungerer plan- og bygningsloven av 2008?	22
Hensikten med loven, og hva som er nytt sammenlignet med tidligere lover	22
Lovens oppbygning	24
2.3 Forholdet mellom plan- og bygningsloven og sektorlovene ...	26
2.4 Naturmangfoldloven – et viktig redskap for helhetlig miljøplanlegging	27
Det globale og nasjonale naturmangfoldet	28
Internasjonale initiativ for å bevare naturmangfold – og påvirkningen for Norge	28
Nærmere om naturmangfoldloven	29
2.5 Avslutning	30
Kapittel 3 Statens, fylkenes og kommunenes rolle i miljøplanleggingen	32
3.1 Innledning	32
3.2 Statens rolle	36
Nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging	37
Statlige planretningslinjer	37
Statlige planer	38
Innsigelser	38

3.3	Fylkeskommunenes rolle som de regionale forvaltningsorganene	40
3.4	Det lokale forvaltningsnivået – kommunene	41
3.5	Avslutning	42
Kapittel 4 Kommunale og regionale planer og planprosesser		43
4.1	Innledning	43
4.2	Regionale planer og planprosesser	44
4.3	Kommunale planer og planprosesser	47
4.4	Plan versus dispensasjon	52
4.5	Hvordan fungerer kommunal planlegging for å ivareta miljøsinn?	53
4.6	Avslutning	55
Kapittel 5 Naturvern i endring – fra vern mot bruk, til bruk og vern		56
5.1	Innledning	56
5.2	Naturvern i endring	56
5.3	Erfaringer med endringene i vernepolitikken	58
	Varangerhalvøya, Fulufjellet og Folgefonna nasjonalparker	58
	Ytre Hvaler og Færder nasjonalparker	61
5.4	Avslutning: Mot en mer integrert og dynamisk forvaltning på tvers av vernegrensene?	65
Kapittel 6 Medvirkning for miljø i planleggingen		69
6.1	Innledning	69
6.2	Hvem medvirker?	69
6.3	Hvorfor medvirkning fra innbyggerne?	70
6.4	Medvirkning med virkning og Arnsteins stige	72
6.5	Medvirkning i norsk planlegging	74
	Fire ulike roller i planprosessene	75
	Medvirkningsbestemmelsene i plan- og bygningsloven	77
	Metoder for informasjon og inkludering	80
	Aktiv inkludering gjennom plansmier og verksteder	84
	Stedsutvikling som arena for samarbeidende planlegging – når prosesseiere ønsker innspill	85
	Medvirkning som aktivisme	86
6.6	Avslutning	87

Kapittel 7 Konsekvensutredning: Et redskap for å øke kunnskapen om en utbyggingssak eller et tiltak	89
7.1 Innledning	89
7.2 Kort historikk og oversikt over rammeverk og ansvar	90
7.3 Nærmere om planprogram og prosesser	93
7.4 Omfattende dokumentasjon og motstridende interesser	94
7.5 Ulike aktørers rolle	95
7.6 Eksempel på opptakten til en konsekvensutredning – utnyttelse av en grusforekomst	96
7.7 utfordringer i arbeidet med konsekvensutredninger	97
7.8 Avslutning	98
Kapittel 8 Kunnskapsbasert miljøplanlegging – utfordringer og muligheter	99
8.1 Innledning	99
8.2 Kunnskap og politikk – oppdragsforskningens rolle	101
8.3 Interessekonflikter og usikkerhet	102
8.4 Eksempel fra oppdrettsnæringen på koblingene mellom kunnskap og politikk: Trafikklyssystemet	103
8.5 Noen teoretiske innfallsvinkler for å belyse relasjonene mellom politikk og kunnskap	106
8.6 Ulike former for kunnskap	107
8.7 Å bygge broer	109
8.8 Avslutning	111
Kapittel 9 Helhetlig og integrert miljøplanlegging	112
9.1 Innledning	112
9.2 utfordringene med sektorisert og fragmentert forvaltning	114
9.3 Planlegging som redskap for integrert og helhetlig forvaltning	117
9.4 En modell med ulike nivåer av integrering	120
9.5 Hva slags integrering er mulig å oppnå gjennom planlegging?	121
9.6 Avslutning	123
Kapittel 10 Regional planlegging av store fjellområder: balansegangen mellom bruk og vern i villreinens leveområder	125
10.1 Innledning	125
10.2 Regioner og regional planlegging	128
Ulike regionforståelser	128

Regional planlegging: mellom en sterk stat og sterke kommuner	129
10.3 Bakgrunnen for de regionale villreinplanene	131
10.4 Heiplanen: organisering, stridstema og resultat	132
Uenighet om grenser, sonering og retningslinjer	134
10.5 Omstridt vindkraftinitiativ: heller vindkraft enn villrein?	136
10.6 Regional planlegging som retningsgivende eller bindende?	139
10.7 Avslutning	140
Kapittel 11 Kystzoneplanlegging	142
11.1 Innledning	142
11.2 Kommunal kystzoneplanlegging	144
11.3 Erfaringer med regional kystzoneplanlegging	147
11.4 Erfaringer med interkommunal kystzoneplanlegging	151
11.5 Avslutning	153
Kapittel 12 Fra fjell til fjord: Vannforskriften i norsk miljøforvaltning	155
12.1 Innledning	155
12.2 Vannregioner og vannregionmyndighet – en forvaltningsmessig nyskapning	157
Vannregioner og vannregionutvalg	157
Vannregionmyndigheten	159
Vannområder og vannområdeutvalg	160
Organisering på nasjonalt nivå	160
Planprosessen – kunnskapsbasert og målorientert	161
Medvirkning	163
12.3 Samarbeidsbasert nedbørsfeltorientert forvaltning – utfordringer og erfaringer	163
Mobilisering til deltagelse og samarbeid på tvers av geografi og sektorer	165
Nasjonal styring og oppfølging	168
Oppfølging og gjennomføring av vannforvaltningsplanen ...	170
12.4 Avslutning	171
Kapittel 13 Planlegging, miljø og helse	173
13.1 Innledning	173
13.2 Hva er folkehelsearbeid?	174
13.3 Hva er god helse?	175
13.4 Faktorer som påvirker helse	176

13.5	Hva er folkehelsearbeid i dag?	177
13.6	Folkehelseloven (og koblingen til plan- og bygningsloven) ..	178
	Folkehelseloven og det systematiske folkehelsearbeidet ...	179
13.7	Miljørettet helsevern	180
13.8	Verktøy og datakilder for å få oversikt over helse og miljø ...	181
13.9	Fra forebygging til samfunnsbygging – sosial bærekraft og folkehelse	183
13.10	Fortetting, helse og sosial bærekraft	184
13.11	Avslutning	186
Kapittel 14	Planlegging for bynære friluftsområder	187
14.1	Innledning	187
14.2	Bruk av bynære friluftsområder	188
14.3	Planlegging som virkemiddel for bevaring av bynære friluftsområder	189
	Planlegging av bynære friluftsområder i Kristiansand	189
	Planlegging av bynære friluftsområder i Bodø	191
	Planlegging og mobilisering i Moss kommune	192
14.4	Avslutning	195
Kapittel 15	Klimaendringar og miljøplanlegging i kommunane	197
15.1	Innleiing	197
15.2	Planlegging for utsleppskutt	199
	Klima- og energiplanlegging	199
	Areal- og transportplanlegging	201
	Forbruk som inngang til lokal klimapolitikk	203
15.3	Planlegging for klimatilpassing	205
	Flaum og overvatn	207
	Kartlegging av risiko for flaum og overvatn	209
	Planverktøy i klimatilpassing	210
	Prinsipp for naturbasert overvasshandtering	213
	Tiltak for klimatilpassing av overvatn	214
15.4	Kommunalt klimaarbeid og globale utfordringar	216
	Tiltak for utsleppskutt og tilpassing må samordnast	216
	Klima og naturmangfald er to sider av same sak	217
15.5	Avslutning	218

Kapittel 16 Kommunen på miljødugnad: FNs bærekraftsmål som rammeverk for regional og lokal planlegging	220
16.1 Innledning	220
16.2 Erfaringer med bærekraftig utvikling i norsk planlegging	222
16.3 FNs bærekraftsmål og planlegging: Ulike forståelsesmåter og tilnærminger	225
16.4 Eksempler på lokale og regionale tilnærminger	229
Finne startstreken og måle framgang	230
Gjøre bærekraftsmålene lokalt relevante	231
Helhetlige innsatsområder og koordinering av virkemidler	233
16.5 Avslutning	234
Kapittel 17 Avslutning	238
17.1 Sentrale temaer, utfordringer og muligheter i miljøplanleggingen – noen refleksjoner	238
Sammenhenger og problemforståelser	238
Rammer og prosesser	243
Avveininger og prioriteringer	246
Forfatterliste	249
Litteraturliste	251